

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Основи грантрайтингу в природоохоронній діяльності

Шифр та назва спеціальності

G2-Технології захисту навколишнього середовища

Інститут

ННІ Механічної інженерії і транспорту

Спеціалізація

-

Кафедра

Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Освітня програма

Технології захисту навколишнього середовища

Тип дисципліни

Обов'язкова, спеціальна (фахова)а

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Форма навчання

Денна, заочна

Семестр

7

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Тихомирова Тетяна Сергіївна

tetiana.tykhomyrova@khp.edu.ua

К.т.н., доцент, доцент

Досвід роботи – 15 років. Автор та співавтор понад 50 наукових та навчально-методичних праць. Вільно володіє англійської та української мовами. Провідний лектор з дисциплін: «Сталий розвиток» та «Грантрайтинг та міжнародна співпраця в екології» (англійською мовою), «Гідрологія», «Ґрунтознавство»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на опанування методології пошуку джерел фінансування, заповнення грантових заявок, управління проектами, звітності за грантом в природоохоронній сфері.

Мета та цілі дисципліни

Опанувати основи управління проектами в природоохоронній сфері та особливості, пов'язані з характером проектів, навчитися заповнювати грантові заявки, навчитися шукати фонди та донорів для реалізації власних проектів в природоохоронній сфері, засвоїти основні вимоги до звітності за використанні грантові кошти

Формат занять

Лекції, практичні роботи, реферат, консультації. Підсумковий контроль - екзамен.

Компетентності

ЗК-5. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК-6. Здатність розробляти та управляти проектами

СК-1. Здатність до попередження забруднення довкілля та кризових явищ і процесів

Результати навчання

РН-5. Вміти розробляти проекти з природоохоронної діяльності та управляти комплексними діями щодо їх реалізації

РН-12. Обирати інженерні методи захисту довкілля, здійснювати пошук новітніх техніко-технологічних й організаційних рішень, спрямованих на впровадження у виробництво перспективних природоохоронних розробок і сучасного обладнання, аналізувати напрямки вдосконалення існуючих природоохоронних і природовідновлюваних технологій забезпечення екологічної безпеки

РН-14. Вміти обґрунтовувати ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням захисту, збереження та відновлення навколишнього середовища.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання з наступних дисциплін: "Екологічна безпека", "Організація та управління в природоохоронній діяльності".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання та акцентується увага на вирішенні нагальних природоохоронних проблем та управління конкретними природоохоронними грантовими проектами

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Основи проектного менеджменту Що таке проект. Види проектів. Життєвий цикл проекту. Успіх проекту. Інтеграція проекту. Учасники й оточення проекту. Принципи формування проектної команди. Територіальне співробітництво. Складові успішного партнерства	6
Тема 2. Робота над проектом Аналіз зацікавлених сторін. Аналіз проблем. Формулювання цілей. План реалізації проекту. Планування ресурсів і видатків. Управління ризиками. Моніторинг, оцінювання та аудит проекту.	6
Тема 3. Джерела фінансування грантових заявок Пошук потенційних донорів. Характеристики грантових конкурсів. Інформаційні джерела грантрайтингу	4
Тема 4. Методологія написання грантової заявки Написання проектної заявки. Підписання грантових угод. Звітування про реалізацію проекту	6

Тема 5. Додаткові можливості для фінансування проєктів місцевого і регіонального розвитку 5
 Державний фонд регіонального розвитку. Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам об'єднаних територіальних громад на формування їхньої інфраструктури та природоохоронні заходи

Тема 6. Інші джерела фінансування для природоохоронних проєктів 5
 Краудфандинг. Стартап та його відмінність від гранту. Принципи роботи бізнес-інкубаторів

Загальна кількість годин **32**

Практичні заняття

Теми практичних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти b
Тема 1. Термінологія грантрайтингу англійською мовою. Сталі мовні конструкції для грантових заявок, особливості перекладу природоохоронних, екологічних термінів на англійську мову. Стиль тексту грантових заявок.	4	0,2
Тема 2. Командний тренінг. Відбір учасників проектної команди Особливості команд природоохоронних проєктів локального та регіонального рівня. Поняття про командні тренінги, види командних тренінгів	2	0,1
Тема 3. SWOT аналіз проєкту Поняття про SWOT аналіз, сфери його застосування. SWOT аналіз проєкту в природоохоронній сфері. SWOT аналіз особистості	3	0,2
Тема 4. Особливості оподаткування та бухгалтерський облік грантових грошей. Система оподаткування в Україні, документація, яка підтверджує витрати по гранту. Звітування за використані кошти по гранту	3	0,1
Тема 5. Заповнення грантової заявки. Особливості формулювання мети та завдань. Стиль тексту. Обмеження довжини тексту. Додатки до грантової заявки. Супровідний лист.	4	0,4
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n b_i = 1$

Лабораторні заняття

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Контрольні роботи

Одна підсумкова контрольна робота, яка охоплює теоретичні та практичні питання курсу та проходить у формі тестування за допомогою ресурсу Forms на платформі Office 365

Теми контрольних робіт	Вагові коефіцієнти a
Контрольна робота	1
Загальна кількість годин	$\sum_{i=1}^n a_i = 1$

Самостійна робота

Курс передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання у вигляді реферату з обов'язковим виконанням презентації до нього та публічним захистом.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Методологія аналізу проблем. Перетворення проблеми на дії. Візуалізація – дерево проблем, fishbone, 5why	6
Тема 2. Конфлікти та шляхи подолання конфліктів в команді проєкту	10
Тема 3. Поняття про діаграму Ганта	6
Тема 4. Типові помилки при заповненні грантових та страт-ап заявок	6
Тема 5. Нормативні документи, які допомагають підкреслити актуальність природоохоронного проєкту	10
Тема 6. Поняття про road map проєкту	4
Тема 7. Успішні природоохоронні грантові проєкти в Україні	6
Тема 8. Матриця ризику проєкту	6
Загальна кількість годин	54

Тематика індивідуальних завдань

Реферат надається в електронному вигляді викладачу не пізніше ніж за 3 тижні до закінчення семестру. Документи виконують на аркушах друкарського паперу формату А4 (297 мм × 210 мм). Під час виконання таблиць, ілюстрацій та додатків дозволено використовувати формат А3 (297 мм × 420 мм). На аркушах мають бути залишені поля: лівий, нижній та верхній – не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм. Текст документа виконують на одному боці аркуша через півтора інтервали, кегль шрифту 14 п.; для елементів тексту (таблиць, приміток тощо) допускається шрифт 12 п.; рекомендований шрифт – Times New Roman. Таблиці та рисунки нумеруються в межах розділу. Презентація є своєрідним доповненням реферату та основою публічного захисту реферату. Мета створення презентації – показати аудиторії яскраві приклади, які надаються під час доповіді, підкреслити важливі тези, висновки, надати цікаві графіки чи діаграми. Публічний захист презентації проходить в дружельній атмосфері та з дотриманням вимог Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» який розміщено за посиланням http://library.kpi.kharkov.ua/files/documents/code_ethics.pdf

Теми індивідуального завдання

Тема 1 Мета, завдання та характеристика діяльності Фонд «Східна Європа» як міжнародного донора

Історія фонду, засновники, мета, завдання, реалізовані проєкти в Україні

Тема 2 Мета, завдання та характеристика діяльності Фонду Рокфеллера як міжнародного донора
Історія фонду, засновники, мета, завдання, реалізовані проєкти в Україні

Тема 3 Мета, завдання та характеристика діяльності Фонду Роберта Боша як міжнародного донора

Історія фонду, засновники, мета, завдання, реалізовані проєкти в Україні

Тема 4 Мета, завдання та характеристика діяльності Фонду народонаселення ООН як міжнародного донора

Історія фонду, засновники, мета, завдання, реалізовані проєкти в Україні

Тема 5 Мета, завдання та характеристика діяльності Фінського фонду місцевого співробітництва як міжнародного донора

Історія фонду, засновники, мета, завдання, реалізовані проекти в Україні

Тема 6 Мета, завдання та характеристика діяльності Федерального міністерства довкілля, охорони природи та ядерної безпеки Німеччини як міжнародного донора

Структура, підпорядкування, мета та завдання діяльності, реалізовані в Україні проекти та програми

Тема 7 Мета, завдання та характеристика діяльності Світового банку як міжнародного донора

Історія Світового банку, політичні та економічні передумови його створення, напрямки діяльності, підтримані в Україні програми та проекти національного та регіонального рівня

Тема 8 Мета, завдання та характеристика діяльності Програми Кусаноне Міністерства закордонних справ Японії як міжнародного донора

Структура міністерства, історія виникнення програми, особливості програми, підтримані в Україні проекти

Тема 9 Мета, завдання та характеристика діяльності Посольства Швеції в Україні як міжнародного донора

Структура посольства, напрямки діяльності, основні підтримані проекти в Україні, їх особливості

Тема 10 Мета, завдання та характеристика діяльності EaPТС як міжнародного донора Історія та засновники, напрямки діяльності, підтримані проекти в Україні та їх характеристика

Загальна кількість годин

18

Неформальна освіта

Рекомендовані в силабусі елементи неформальної освіти можуть бути зараховані за спрощеною процедурою без додаткової валідації результатів (створення предметної комісії). Участь здобувача особиста або у складі команди у конкурсі грантових проектів з підтвердженням такої участі може бути зараховано замість практичних робіт №3,4,5.

Публікація (тези доповідей у конференції, стаття у фаховому виданні, монографія тощо) ,тематика якої відповідає практичній роботі (роботам) може бути зарахована замість таких видів робіт з максимальною оцінкою

Успішне проходження онлайн курсу "Волонтерство під час війни" може бути зараховано замість практичної роботи №2 з максимальною оцінкою

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Он-лайн курс "Волонтерство під час війни" <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/war-time-volunteering/>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

К. Нагірська Грантрайтинг: просте про складне: навчально-практичний посібник, - 58с. - електронне видання

<https://drive.google.com/file/d/1BIr21otjrsieXDSLyGEACpVK6hcEct89/view>

2. К. Mantic How to write a grant application start writing a grant proposal for education - електронний ресурс

<https://www.solidprofessor.com/blog/how-to-write-a-grant-application-start-writing-a-grant-proposal-for-education/>

3. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій / Авт. кол.: В.В. Белянцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін. ; за заг. ред. О.В. Кулініча. – Харків : Золоті сторінки, 2017. — 148 с.
<http://surl.li/hianef>
4. Grant writing bases /електроний ресурс. – код доступу
<https://grantsgovprod.wordpress.com/category/learngrants/grant-writing-basics/>
5. Посібник з підготовки проектів. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні EuropeAid/132810/C/SER/UA
<https://enefcities.org.ua/upload/files/Dodatky.pdf>
6. How to write a grant proposal: a step-by-step guide /В. Fagan - електронний ресурс
<https://www.pandadoc.com/blog/grant-proposal/>
7. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни "Основи грантрайтингу в природоохоронній діяльності" [Електронний ресурс] : для студентів спец. G2 "Технології захисту навколишнього середовища" усіх форм навчання / уклад. Т. С. Тихомирова, Н. М. Самойленко, О. В. Шестопапов ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 76 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95565>
8. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання індивідуального завдання з дисципліни "Основи грантрайтингу в природоохоронній діяльності" [Електронний ресурс] : для студентів спец. G2 "Технології захисту навколишнього середовища" усіх форм навчання / уклад. Т. С. Тихомирова, А. С. Босюк, В. С. Бутко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 32 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95567>

Додаткова література

1. Демуз І. О. Фандрайзинг і грантрайтинг як особливий фінансовий механізм міжнародної підтримки наукових проектів в Україні / І. О. Демуз // Економічний вісник університету. – 2019. – Вип. 43. – С. 12–20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_43_4
2. Sustainable development as a Platform for Ukraine's European Integration [Text] : Materials of International conference (Kyiv, November 8, 2019) / Editors O. Romanovskyi, L. Zharova – K.: Ukrainian American Concordia University, 2019 – 103 p.
3. Блага Н. В. Управління проектами : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. - 152 с.
<http://surl.li/pgsrc>
4. SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічних систем : навчальний посібник / І. Ю. Аблеєва, Л. Д. Пляцук. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 229 с.
<https://surl.li/kuotbh>
5. Тихомирова Т. С. Грантові проекти для підтримки апсайклінг-підприємництва та розвитку екологічної культури в Україні як інструмент зменшення текстильних відходів / Тетяна Тихомирова, Валерія Крючкова, Кирило Чікірякін // Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія : Екологія. Публічне управління та адміністрування : зб. наук. пр. – Вінниця : Видавничий дім "Гельветика", 2025. – Вип. 1. – С. 53-61.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/88437>
6. Створення локального бренду як елемент сталого управління природоохоронними територіями / Тихомирова Т. С. [та ін.] // Екологічні науки. – 2025. – № 2 (59). – С. 355-359.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91787>
7. Особливості викладання основ грантрайтингу здобувачам екологічних спеціальностей / Тихомирова Т. С., Босюк А. С., Шестопапов О. В. [та ін.] // Екологічні науки. – 2025. – № 4 (61). – С. 38-43. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/94524>
8. Крючкова В. В. Сталій підхід до управління текстильними відходами: досвід Чехії та перспективи його використання в Україні / Крючкова В. В., Тихомирова Т. С., Чікірякін К. В. // Екологічні науки. – 2024. – № 5 (56). – С. 203-210. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/85784>

Інформаційні ресурси

1. <https://impeer.org.ua/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%B8-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8/>
2. <https://www.sgpinfo.org.ua/>
3. <https://ukraine-oss.com/pro-nas-2023-2/>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,4	0,35	0,15	0,1

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи
 $Пк$ – оцінка за підсумковий контроль

$$K = \frac{K_1 \cdot a_1 + \dots + K_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

$$П = \frac{П_1 \cdot b_1 + П_2 \cdot b_2 + \dots + П_n \cdot b_n}{\sum_{i=1}^n b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

Поточні оцінки за кожну складову ($П, K, I, \dots$) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2025

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

30.08.2025

Гарант ОП
Тетяна ТИХОМИРОВА